

Verkiezingsprogramma ChristenUnie

Waterschap **Hunze & Aa's**

2023-2027

Voor goed rentmeesterschap en verantwoord waterbestuur

Onze motivatie

In dit verkiezingsprogramma leggen we uit waarom het belangrijk is om uw stem op ons uit te brengen bij de waterschapsverkiezingen en waar de ChristenUnie zich voor inzet in het waterschap Hunze en Aa's.

Dit is onze motivatie

Wij geloven dat de Schepper de zorg voor de aarde aan ons toevertrouwd heeft. Deze opdracht motiveert om ook vanuit het waterschap er aan bij te dragen de aarde goed door te geven aan onze kinderen. Wij zetten ons in voor een waterschap dat dienstbaar en zorgzaam is voor inwoners, bedrijven en natuur. Wij geloven dat we de uitdagingen waar we voor staan niet alleen als overheid op kunnen lossen. We willen inwoners en bedrijven in staat stellen om daarin zelf ook het verschil te maken.

Het waterschap gaat ergens over!

Zonder water groeit er niets. Zowel de mens, de natuur als de economie kunnen niet zonder water. Het waterschap heeft drie hoofdtaken¹:

1. Veilige dijken
2. Het aanvoeren, vasthouden en afvoeren van oppervlaktewater
3. Zuiveren van rioolwater

Ook zijn waterschappen cruciaal voor het realiseren van de grote opgaven vanwege het veranderende klimaat. Het werk van het waterschap is een randvoorwaarde om in ons land goed te kunnen leven en werken.

Zo doen we ons werk

De ChristenUnie staat voor verantwoord waterbestuur, weloverwogen keuzes en beheersbare kosten. Wij willen dat doen door de samenwerking op te zoeken met inwoners en bedrijven, andere overheden en belangenorganisaties. Alleen zo kan de overheid bijdragen aan een toekomstbestendig gebruik van onze omgeving. Het waterschap moet zich dan ook niet beperken tot zijn hoofdtaken, maar met een brede blik kijken naar de problematiek van vandaag en morgen. In het regeerakkoord is opgenomen dat water en bodem sturend moeten zijn bij ruimtelijke planvorming². Daarin ligt een opdracht voor de waterschappen.

Ook bij de verwerking van afvalwater staan de ontwikkelingen niet stil. Door grondstoffen en energie te winnen uit het afvalwater kunnen we een belangrijke bijdrage leveren aan de totstandkoming van een duurzame en circulaire economie. De investeringen die we nu doen zullen leiden tot maatschappelijke opbrengsten in de toekomst.

¹ De formele naamgeving van deze taken is waterkeringenbeheer, watersysteembeheer en afvalwaterzuivering. Daarnaast zijn aan verschillende waterschappen door de provincie ook nog neventaken opgedragen.

² <https://www.parlement.com/9291000/d/pdfs/coalitieakkoord-2021-2025.pdf>

Speerpunten

De ChristenUnie maakt zich sterk voor de volgende speerpunten:

- **Klimaat**
Het klimaat verandert. Wij vinden dat Hunze en Aa's een voortrekkersrol moet pakken waar dit haar takenpakket raakt.
- **Veiligheid**
Gegeven bodemdaling en stijging van de zeewaterspiegel moeten we gebruik maken van de mogelijkheden om buitendijkse aanslibbing te gebruiken voor onze veiligheid, voor land- en natuurontwikkeling.
- **Meebewegen en Aanpassen**
We zullen moeten meebewegen met het water en natuurlijke en natuurlijke ontwikkelingen en het water en doen pas daarna aanpassingen waar dit nodig is.
- **Medicijnresten**
Medicijnresten in het oppervlaktewater zijn een grote bedreiging voor mens en dier en natuur. Ze moeten worden voorkomen en verwijderd.
- **Water vasthouden**
Door extremer weer is het belangrijk om niet alleen snel te kunnen afvoeren, maar ook om water te kunnen vasthouden en bergen.
- **Duurzaamheid**
Waterschappen dienen verantwoord om te gaan met alle schaarse middelen en afval te vermijden.

Bovenstaande heeft de ChristenUnie uitgewerkt in dit verkiezingsprogramma.

Inhoudsopgave

Onze motivatie	2
Speerpunten	3
Inhoudsopgave	4
Onze kandidaten voor het waterschapsbestuur	5
1. Het waterschap biedt perspectief	7
2. Het waterschap bevordert de gezondheid van mens en dier	9
3. Het waterschap beschermt tegen de bedreigingen van water	10
4. Het waterschap werkt klimaatbestendig	11
5. Het waterschap werkt circulair en energieneutraal	12
6. Het waterschap zorgt voor natuur en milieu	13
7. Het waterschap brengt water en recreëren samen	14
8. Het waterschap gaat verantwoord om met uw geld	15

Onze kandidaten voor het waterschapsbestuur

	Naam	Woonplaats
1.	Jos Schaafsma	Westerlee
2.	Harm Henk Veldsema	Emmen
3.	Ben Geijtenbeek	Annen
4.	Bert de Jonge	Assen
5.	Arjen Tamsma	Stadskanaal
6.	Kylian Luik	Borger-Odoorn
7.	Arjan Prins	Meeden
8.	Harmke Vlieg	Assen
9.	Theo Berends	Onnen
10.	Klaas Boer	Siddeburen
11.	Nanne Sterenborg	Onstwedde
12.	Marco Metscher	Sappemeer
13.	Tjip Douwstra	Stadskanaal

Wat mag u verwachten van ons team van kandidaten voor het waterschapsbestuur?

- Kennis van waterbeheer, bestuurlijke ervaring en een dienstbare, leergierige en integere opstelling.
- Oog voor een duurzaam waterbeheer en de klimaatverandering die op ons afkomt, zodat onze kinderen niet worden opgezadeld met problemen die we nu al kunnen voorzien.
- Het vermogen om verbindingen te leggen met belanghebbenden in de samenleving.
- Gericht op samenwerking om problemen op te lossen.
- Bereid om als goede rentmeester verantwoording af te leggen over onze omgang met de schepping.
- Transparantie bij besluitvorming over watervraagstukken en zorgvuldigheid bij de afweging van maatschappelijke en individuele belangen.
- Aanspreekbaar op de gedragscode van de ChristenUnie, die tot doel heeft om de integriteit te waarborgen.

1. Het waterschap biedt perspectief

Klimaatverandering is aan de orde van de dag. We zien steeds vaker langdurig droge periodes én wateroverlast door grote hoeveelheden neerslag. De ChristenUnie wil daarom werken aan balans tussen droge voeten aan de ene kant en het beperken van droogte aan de andere kant. Voor de ChristenUnie zijn water en bodem leidend voor het inrichten en het gebruik van onze leefomgeving. Daarom vinden we dat we zorgvuldig moeten omgaan met de verschillende vormen van grondgebruik en het bijbehorende waterpeil.

De economie werkt in dienst van de samenleving en niet andersom. Wij willen ruimte bieden aan ondernemers die waardevolle diensten leveren aan de samenleving, met oog voor de omgeving waarin deze bedrijven actief zijn. Daarbij is het niet het uitgangspunt om te streven naar maximale groei, maar naar maximale bloei. De agrarische sector is van groot belang voor onze voedselvoorziening en levert een belangrijke bijdrage aan de economie in Nederland. Dagelijks zetten de vakmensen binnen de landbouw zich in voor veilige voeding, het onderhouden van het landschap en de bescherming van biodiversiteit.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Herstel van ecologische waarden.** Waar mogelijk gaan we voor een natuurlijke inrichting van het watersysteem. De ChristenUnie zoekt naar innovatie. Bij de waterzuiveringstaak, maar ook bij de veiligheidstaak. Een mooi voorbeeld hiervan is de Brede Groene Dijk bij Finsterwolde, een sterke zeedijk gemaakt met materiaal uit de omgeving. Klei uit de kwelders voor de dijk en slib uit polder Breebaart en het Zeehavenkanaal van Delfzijl. Bij het weghalen van het slib uit de kwelder is een plas ontstaan, de Klutenplas. Hier komen nu al veel vogels om te broeden.
- **Het behalen van de doelen uit de KRW.** We zien al een verbetering in de biodiversiteit van in het water levende insecten mede door reductie van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater³. Deze trend moeten we voortzetten. Op het gebied van medicijnresten hebben we nog een lange weg te gaan en zullen we actiever moeten acteren⁴.
- **Gezonde landbouw.** De landbouwbodems in Groningen en een deel van Drenthe zijn hoog productieve bodems die zorgen voor voldoende en veilig voedsel. Behoud en verbetering van de bodemkwaliteit is een randvoorwaarde om ook in de toekomst aan de vraag naar voedsel te blijven voldoen.
- **De bodem als opslag van regenwater.** Kleibodems kunnen veel water opnemen en vasthouden. Door actief via het DAW⁵ goed bodemgebruik te stimuleren, zoals gebruik maken van niet kerende grondbewerking, toepassen van groenbemesters etc. kunnen we hier nog beter gebruik van maken. Ook zandgronden kunnen watervasthoudender gemaakt worden door het organische stofgehalte te verhogen en door meer water vast te houden in de haarvaten van het watersysteem (o.a. beekdalen).
- **Een waterschap dat samenwerkt voor een duurzame leefomgeving.** De ChristenUnie kijkt niet alleen naar de kerntaken (schoon, voldoende en veilig water),

³ <https://www.stowa.nl/nieuws/onderzoek-ontwikkeling-watergebonden-insecten>

⁴ <https://www.clo.nl/indicatoren/nl0592-emissies-naar-riool-door-het-gebruik-van-geneesmiddelen-in-huishoudens>

⁵ Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

maar ook naar de ontwikkeling van een duurzame (leef)omgeving. Dat kan een waterschap zoals Hunze en Aa's niet alleen. De ChristenUnie wil dat het waterschap dat doet in samenwerking met andere overheden, ondernemers en het onderwijs. Ook moet er ruimte zijn voor omgevingsinitiatieven. Hunze en Aa's zou bereid moeten zijn zich aan te passen aan een omgevingsinitiatief als dat redelijkerwijs mogelijk is en het geen extra kosten voor het waterschap met zich meebrengt.

- **Investeren in kennis over water.** Nederland is wereldkampioen watermanagement. De ChristenUnie wil blijven investeren in deze kennis in samenwerking met de andere waterschappen. De ChristenUnie wil jonge mensen betrekken bij watervraagstukken via scholen en jeugdbesturen. Zoals water ons verbindt met de hele wereld en haar bewoners, zo willen wij onze kennis en vaardigheden met hen delen. Nationaal en internationaal.

2. Het waterschap bevordert de gezondheid van mens en dier

Volgende schoon en gezond water in de leefomgeving is van groot belang voor de gezondheid van mens en dier. Ook de landbouw en industrie hebben groot belang bij zoet water. Maar de aanwezigheid van voldoende en schoon water is steeds minder vanzelfsprekend. Daarom is het enorm belangrijk om met zorg om te gaan met het beschikbare zoete water en het vergroten van de kwaliteit hiervan. De ChristenUnie zet daarom maximaal in op behoud van zoveel mogelijk zoet water van een zo goed mogelijke kwaliteit. Dat doen we bij voorkeur op een zo natuurlijk mogelijke manier.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Behoud en vergroting van onze zoetwatervoorraad.** 97% van het water op aarde is zout. Wat er aan zoet water is, moet beschermd worden. Onze drinkwatervoorziening is ervan afhankelijk. Ook landbouw, natuur en industrie hebben belang bij voldoende, gezond en zoet water. We maken zoveel mogelijk gebruik van natuurlijke omstandigheden; het verruimen van waterlopen zoals de bovenloop van de Hunze bij Exloo. Het bufferen van zoet water op plaatsen waar dat kan, zoals bij de Drentsche en de Westerwoldse Aa.
- **Meebewegen met het veranderende klimaat betekent vaak innoveren.** We willen innovatieve ontwikkelingen van landbouwmethoden door het waterbeheer faciliteren.
- **Aanpakken van watervervuiling.** Medicijnresten in het oppervlaktewater zijn een groot probleem voor mens en natuur. Wij willen dit sterk reduceren door aandacht te vragen voor dit probleem (waar mogelijk aanpak bij de bron) en wij willen dat de waterschappen en het Rijk verantwoordelijkheid nemen bij de zuiveringsinstallaties. Overtredingen met watervervuiling pakken we streng aan. De vervuiler betaalt de kosten voor het wegnemen van de vervuiling. Botulisme en blauwalgen worden zoveel mogelijk bestreden. We werken aan verbetering van de kwaliteit van het water uit de waterzuiveringen.
- **Duidelijkheid over de beschikbaarheid en verdeling van zoet water.** We werken samen met Rijk, Provincies, Gemeenten en belanghebbende sectoren, met behoud van ieders verantwoordelijkheid. Voor derden moet duidelijk zijn wie waarvoor verantwoordelijk is.
- **Het juiste grondgebruik op de juiste plaats kan problemen voorkomen.** Water en bodem moeten leidend zijn in de ruimtelijke ordening van het provinciale en gemeentelijke beleid.

Bij het toestaan van nieuwe functies of economische activiteiten in een gebied, wordt rekening gehouden worden met de kwantiteit en kwaliteit van het beschikbare water in een bepaald gebied. Op deze manier voorkomen we problemen in de toekomst.

3. Het waterschap beschermt tegen de bedreigingen van water

De ChristenUnie wil dat wij en de generaties na ons, veilig in Nederland kunnen wonen en werken. Het waterschap zorgt voor de bescherming tegen water. Sterke dijken, goed onderhouden waterkeringen en een waterbestendige omgeving zijn van levensbelang.

Veiligheid is niet vanzelfsprekend. We moeten blijven investeren om ons te beschermen tegen de gevaren van teveel en te weinig water. De zomer van 2021 is daar een goed voorbeeld van met ongekend hoogwater in de grote rivieren en enorme overstromingsschade in Limburg. De perioden van ernstige droogte in 2018 en 2019 lieten zien dat dijken ook hier gevoelig voor kunnen zijn.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Veilige dijken.** Het veranderende klimaat stelt hogere eisen aan het ontwerp én het beheer van dijken. Het uitvoeren van deze taken heeft daarom prioriteit. De verwachting is dat de waterafvoer in de grote rivieren en beken steeds meer met pieken gepaard gaat en de druk op de dijken en kades vergroot. De dijken en kades moeten bestand zijn tegen hoge piekafvoeren en langdurige droogte. De zeespiegelstijging stelt ons voor ongekende problemen, we moeten hiervoor oplossingsscenario's gaan ontwikkelen.

Bij het beheer van de dijken grijpt het waterschap nu meestal kunstmatig in om de gewenste toestand te handhaven. De ChristenUnie vindt dat er meer rekening moet worden gehouden met natuurlijke processen en gewerkt kan worden met de natuur, bijvoorbeeld middels buitendijkse aanslibbing.

- **Het goed informeren van inwoners en bedrijven over de mogelijke waterrisico's.** Veel inwoners van Nederland zijn zich niet bewust van het gevaar van water en van het wonen in een laaggelegen delta. Omdat de waterschappen hun werk goed doen, beseffen veel mensen niet hoeveel inspanningen en middelen dit vergt en wat de impact kan zijn van achterstallig onderhoud. Meer voorlichting en educatie is nodig om de bewustwording hierover te vergroten en het belang van waterschappen onder de aandacht te brengen.
- **Het beperken van bodemdaling.** Met name in de veengebieden en diepe kleipolders hebben we te maken met ernstige bodemdaling. Doordat de bodem zakt en de dijker hoger worden, worden ook de gevolgen van een overstroming heviger. Daarbij leidt bodemdaling tot extra CO₂-uitstoot (veen), kwel en verzilting. Dit moet anders. De leefbaarheid en houdbaarheid van wonen en agrarisch gebruik in deze gebieden staat op termijn onder grote druk. De ChristenUnie wil onderzoek doen naar een oplossing waarin de bodemdaling sterk wordt afgeremd én die rekening houdt met de belangen van de agrarische sector en bewoners. De kosten van bodemdaling moeten op de veroorzaker worden verhaald.
- **Het maken van slimme locatiekeuzes.** Het waterschap stimuleert de samenleving om meer waterbewust te wonen en te werken: wonen op lage, overstroombare plaatsen met een kwetsbare waterhuishouding moet sterk worden ontmoedigd. Zo hopen we te voorkomen dat extra grondstoffen, CO₂ en energie nodig is om bijvoorbeeld woningen of grond op (te) lage plaatsen droog te houden.

- **Het benutten van kansen.** Het waterschap moet proactief koppelkansen in ruimtelijke ontwikkelingen voor bijvoorbeeld fiets- en wandelpaden, natuurontwikkeling en bloemrijke dijken benutten. Op deze manier kan op een goedkope manier veel maatschappelijke winst worden geboekt. Vroegtijdig en intensief samenwerken met andere overheden en organisaties is hiervoor noodzakelijk.

4. Het waterschap werkt klimaatbestendig

Het klimaat is altijd in beweging. Natuurlijke én menselijke invloeden zorgen voor verandering. Sinds de industriële revolutie is de invloed van de mens op het klimaat snel groter geworden. De klimaatverandering die nu op ons af komt vraagt om grote inspanningen om de waterveiligheid te kunnen waarborgen. We zullen veel meer met het water moeten leven in plaats van het op 'onnatuurlijke' wijze proberen naar onze hand te zetten.

Nederland is extra kwetsbaar voor overstromingen omdat ons land voor een groot deel onder de zeespiegel ligt. Ook kan klimaatverandering leiden tot een tekort aan drinkwater of onze gezondheid door nieuwe infectieziekten nadelig beïnvloeden.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Herstellen van het natuurlijke bodem- en watersysteem.** De gevolgen van klimaatverandering kunnen we alleen opvangen door de veerkracht van het natuurlijke bodem- en watersysteem te herstellen, robuuste verbindingen tussen de bebouwde omgeving en het landelijk gebied aan te leggen en effectieve afvoer- en bergingsvoorzieningen te realiseren.
- **De rekening niet doorschuiven naar toekomstige generaties.** De ChristenUnie wil dat de openbare ruimte in Nederland waterrobuust en klimaatbestendig en duurzaam is. Wij mogen door onze keuzes onze (klein-)kinderen niet opscheppen met torenhoge lasten en niet-beheersbare maatschappelijke vraagstukken. Het klimaat wacht niet op ons!
- **Vergroenen van stedelijke gebieden.** Stedelijke gebieden zijn veelal verhard en versteend waardoor de natuurlijke veerkracht en sponswerking is verdwenen. Schoon hemelwater wordt grotendeels via het riool afgevoerd en als gevolg hiervan verontreinigd. Minder verharding (meer infiltratie van hemelwater, minder hittestress), meer groen (verkoeling, biodiversiteit) is hard nodig. Als ChristenUnie willen we initiatieven op dit gebied van harte ondersteunen.
- **Ondersteunen van initiatieven.** Voor klimaatbestendige dorpen en steden hebben we fysieke groene ruimte zoals parken, wadi's, daken en tuinen nodig. Maatregelen om de gevolgen van klimaatverandering te verzachten, moeten steeds meer opkomen uit provinciale, gemeentelijke en burgerinitiatieven: meer groene daken en groene tuinen, stimuleren van gemeenten om zelf openbare ruimte te vergroenen. De aanwezigheid van water maakt woonwijken mooier en verhoogt de kwaliteit van een wijk. Wij willen dan ook stimuleren dat bij de aanleg van wijken maximale aandacht is voor een mooie, natuurlijke, ecologisch waardevolle inrichting.

5. Het waterschap werkt circulair en energieneutraal

De ChristenUnie wil dat waterschappen circulair zijn. Dat betekent een omwenteling en omdenken in de manier waarop we omgaan met grondstoffen en onze leefomgeving. Door energie te besparen én op te wekken, grondstoffen te besparen én her te gebruiken, wordt de impact op de natuur en milieu beperkt en de regionale economie versterkt. Dat vraagt een grote inspanning van ons allemaal: alle producten en diensten moeten zó slim worden ontworpen dat de waarde, herbruikbaarheid, kwaliteit en levensduur voor een lange periode in een gebruikerskringloop is gegarandeerd. Van bezit naar gebruik, van afval naar grondstof, van eenmalig benutten (lineair) naar sluitende kringlopen (circulair). Als waterschappen passen we dit principe toe bij de inkoop, het ontwerp, realisatie en beheer van onze eigendommen en installaties.

Klimaatverandering is een aanleiding voor de energietransitie van fossiele naar duurzame, schone bronnen. Veiligheid staat voorop. Duurzaam en zuiniger energiegebruik is noodzakelijk voor een CO₂-arme samenleving; ook het waterschap neemt hierin haar verantwoordelijkheid.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Zoveel mogelijk hergebruik van materialen.** De ChristenUnie vindt het vanuit verantwoord rentmeesterschap belangrijk dat bestaande (rest)materialen zoveel mogelijk worden hergebruikt. De rioolwaterzuiveringsinstallaties van het waterschap zijn [onder andere] belangrijke 'hubs' waar schoon water, energie en grondstoffen worden teruggewonnen uit rioolwater.
- **Benutten van lokale kringlopen.** We hebben een voorkeur voor lokaal geproduceerd en bio-based en wegen dit mee in de keuze met levensduur en kwaliteit. Vrijkomende biomassa bij het onderhoud van wateren en dijken wordt lokaal als bodemverbeteraar verwerkt als bouwsteen in de kringlooplandbouw.
- **Opwekken en besparen van energie.** De waterschappen leveren een belangrijke bijdrage aan de verduurzaming van de energieproductie en het energiegebruik in Nederland. De komende jaren wil de ChristenUnie nog meer inzetten op warmtewinning uit rioolwaterzuiveringen, riolen of oppervlaktewater waar mogelijk. Hunze en Aa's moet meer rioolwaterzuiveringsinstallaties inzetten als hubs voor duurzame energie, zoals nu ook in Gieten gebeurt.
- **Duurzaam inkopen van materialen.** Waterschappen moeten fors inzetten op duurzaam en sociaal inkopen, bijvoorbeeld duurzame materialen en energiezuinige apparaten en technieken toepassen. Het reduceren van zuiveringsslib en het terugwinnen van warmte en grondstoffen hieruit, zorgt ervoor dat klimaat, mens, milieu en natuur erop vooruit gaan. We willen blijven onderzoeken waar en hoe we zuiveringsslib als grondstof kunnen toepassen.

6. Het waterschap zorgt voor natuur en milieu

We zijn rentmeesters. Dit betekent dat de ChristenUnie verantwoord om wil gaan met onze natuur en het milieu. Ze zijn belangrijk voor mens en dier om zowel lichamelijk als psychisch gezond te blijven.

De natuurontwikkeling lift mee met een adequaat waterbeheer. We willen in samenspraak met land- en tuinbouwbedrijven biodiversiteit zoveel mogelijk te stimuleren. Een grote variatie aan teelten levert een bijdrage aan biodiversiteit. Daarbij moet bijzondere aandacht zijn voor weidevogels en voor de bescherming van bijenkolonies en insecten. Dit geldt ook voor het agrarisch natuurbeheer langs waterlopen.

De ChristenUnie ondersteunt het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Waar mogelijk werken we samen aan een gezonde leefomgeving waarin het goed wonen en werken is. De agrariërs en natuurbeheerders zijn de ruggengraat van landschaps- en natuurbeheer in ons land.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Versterken van biodiversiteit.** De biodiversiteit van het oppervlaktewater is de laatste 25 jaar verbeterd en kan nog beter. Het waterschap stimuleert en faciliteert de ontwikkeling van een gezonde biodiversiteit.
- **Beheren van sloten op een manier die goed is voor de natuur.** De ChristenUnie wil een goed en verantwoord onderhoud van sloten en andere wateroevers. Hierbij wordt rekening gehouden met specifieke omstandigheden.
- **Bestrijden van invasieve exoten.** Planten en dieren die niet van nature voorkomen in ons land, vormen vaak een bedreiging voor onze veiligheid, de biodiversiteit en de waterkwaliteit. Daarom worden ze zo effectief mogelijk bestreden.
- **Versterken van waterkwaliteit volgens de Europese norm.** Volgens de Europese Kaderrichtlijn Water moet uiterlijk in 2027 in heel Europa de kwaliteit van het water op orde zijn, zowel chemisch als ecologisch. We houden vast aan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Het waterschap meet en monitort de toestand van de wateren in haar gebied en neemt alle maatregelen die nodig zijn om aan de richtlijn te voldoen voor zover dat de verantwoordelijkheid van het waterschap is. Alleen op die manier blijft ons drink- en oppervlaktewater schoon.
- **Een gezonde visstand.** De ChristenUnie streeft naar een gezonde visstand. Waterwerken worden visvriendelijk en passeerbaar gemaakt. Een goede visstand draagt bij aan een gezonde ecologie van de wateren en heeft een positief effect op de waterkwaliteit. Om vervuiling te voorkomen zetten we in op loodvrij vissen in de sportvisserij.
- **Gravers.** Muskusratten en beverratten moeten in de beheersgebieden maximaal bestreden worden. Ook dient er duidelijkheid te zijn rond de aanwezigheid van bevers, en hoe hiermee om te gaan in het kader van de waterveiligheid.

7. Het waterschap brengt water en recreëren samen

Het water is ook belangrijk voor de recreatie. We mogen genieten van het water en de natuur. Denk aan zwemmen, schaatsen, varen of vissen⁶. Het waterschap bevordert dat paden langs het water en de dijken zo veel mogelijk beschikbaar zijn voor wandelaars en fietsers. Ook zorgt het waterschap voor de monitoring van het zwemwater⁷, zodat er veilig gezwommen kan worden.

Soms worden recreatietaken of taken ten aanzien van gebieds- en landschapsontwikkeling uitgevoerd door het waterschap. Het waterschap is daarbij niet verantwoordelijk voor de financiering. De ChristenUnie wil dat het waterschap vooraf heldere afspraken maakt met de betrokken partijen. Een belangrijke randvoorwaarde voor de ChristenUnie is dat recreatief gebruik van het water niet in strijd mag zijn met de uitvoering van de kerntaken van het waterschap.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Recreatieve wensen van inwoners.** Zo kan er in overleg met betrokkenen, de gemeente of de provincie, ruimte ontstaan voor de aanleg van wandelpaden, kanovoorzieningen, zwemwatervoorzieningen, rolstoeltoegankelijke vissteigers of bijvoorbeeld een fietsbrug of –pont.
- **Afstemming met de particuliere grondeigenaren.** We willen niet dat het recreatieve gebruik leidt tot overlast voor de omgeving. De plannen moeten daarom worden afgestemd met de belanghebbenden.
- **Een goede omgang met de Nederlandse historie in en rond het water.** Er moet zorgvuldig worden omgegaan met het watererfgoed zoals waardevolle watermolens, sluizen en gemalen. Watergerelateerd erfgoed is een heel geschikte ingang om mensen bewust te maken van het belang van goed omgaan met water en het feit dat waterbeheersing niet vanzelf komt. De ChristenUnie wil dat dit erfgoed goed onderhouden wordt en een goede (zo mogelijk functionele) bestemming krijgt.
- **De realisatie van architectonische verantwoorde gebouwen en gemalen.** Bij de aanleg van watergangen, dijken of andere waterinfrastructuur wordt gezorgd dat deze goed worden ingepast in het landschap.
- **Goede voorzieningen voor de recreatievaart.** Toeristische routes met afmeerplaatsen en afgiftepunten voor vuilwater vormen de basis voor verantwoorde recreatievaart. Plezierboten mogen hun septic tank niet lozen op onze vaarten en meren. Het waterschap spant zich daarvoor in. Het waterschap maakt met de provincie / gemeente heldere afspraken over deze taak en de financiering. Het varen met vervuilende boten wordt ontmoedigd.

⁶ Denk bijvoorbeeld aan de recreatieve hengelsport. De hengelsportfederaties (HSF) vormen een belangrijke gesprekspartner voor het waterschap. Hun kennis kan ook worden benut voor het monitoren van de (ecologische) waterkwaliteit.

⁷ Dit betreft een door de provincie aan het waterschap opgedragen neventaak.

8. Het waterschap gaat verantwoord om met uw geld

De ChristenUnie vindt dat waterschappen verstandig moeten omgaan met de middelen die zij hebben. Een goede uitvoering van de waterschapstaken staat daarbij voorop.

We spannen ons in om een verhoging van de lasten voor inwoners en bedrijven te beperken. Bij de uitvoering van de werkzaamheden moet het waterschap altijd zoeken naar de meest efficiënte en slimme aanpak. Bij een eerlijke verdeling van de waterschapslasten hoort dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Daarbij hebben we in het bijzonder oog voor de lagere inkomens.

Als gevolg van de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne zijn de prijzen voor gas- en materialen extreem gestegen. Als gevolg hiervan stijgen de uitvoeringskosten van waterschappen ook ongekend hard. Investerings in een energieneutraal waterschap en een klimaatbestendige omgeving mogen als gevolg van deze kostenontwikkelingen niet worden uitgesteld of versoerd, maar dienen juist te worden versneld.

De ChristenUnie vindt dat Hunze en Aa's haar taken en werkzaamheden moet uitvoeren tegen de laagste maatschappelijk kosten. We willen vasthouden aan het principe dat de vervuiler of de veroorzaker van een waterprobleem (mee)betaalt aan de benodigde maatregelen. Kosten en lasten willen we niet doorschuiven naar de volgende generaties. Het waterschap werkt democratisch en legt publiekelijk verantwoording af over de genomen besluiten. Jaarlijks wordt inzichtelijk gerapporteerd over de uitgevoerde werkzaamheden en de besteding van de middelen. Op deze manier wil de ChristenUnie ervoor zorgen dat u weet waaraan het waterschap uw geld besteed.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Beheersing van de van de waterschapslasten.** Bij de besluitvorming over investeringen worden de risico's helder in beeld gebracht. Een maatschappelijke kosten-batenanalyse mag hierbij niet ontbreken.
- **Benutten van subsidies voor projecten van het waterschap.** Middelen van het Rijk, de provincie en de Europese Unie worden door het waterschap ingezet om boven op de eigen taken extra doelen te realiseren voor natuur, recreatie en landschap. Als het waterschap neventaken uitvoert, dragen de hiervoor verantwoordelijke medeoverheden de kosten.
- **Duurzaam financieel beleid.** We verschuiven kosten niet naar volgende generaties. Preventief investeren heeft onze voorkeur boven curatief investeren.
- **Evenredige lasten voor inwoners en bedrijven.** We willen voorkomen dat particulieren of bedrijven worden geconfronteerd met onevenredige hoge eigen kosten⁸. Het waterschap zoekt naar maatschappelijke oplossingen om de kosten voor iedereen te beperken.

⁸Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het ontbreken van een rioolaansluiting, het onderhoud van een beschoeiing langs een vaarweg of de kosten voor het verwijderen van verontreinigde bagger. Indien nodig werkt het waterschap mee aan een individuele oplossing.

- **Bij een investeringskeuze wegen we het energieverbruik en duurzaamheid mee.** Veiligheid gaat voor energiebesparing.
- **Eigen rekenkamer.** Een eigen rekenkamer kan bij de controle op een efficiënte realisatie van de doelen van het waterschap toegevoegde waarde hebben. Ook kan worden samengewerkt met rekenkamers van andere waterschappen.
- **Samenwerken met andere overheden.** De ChristenUnie wil dat er heldere afspraken zijn over de kostenverdeling tussen overheden. Samenwerking moet leiden tot een zichtbaar positief financieel voordeel voor inwoners en bedrijven.⁹
- **Handhaven van kwijtscheldingsnorm.** De ChristenUnie is voor het handhaven van de kwijtscheldingsnorm van de waterschapsbelasting.
- **Doorberekenen van bodemdalingskosten** aan de veroorzaker. Kosten ten gevolge van bodemdaling door mijnbouw worden door de veroorzaker betaald.

⁹ In het Nationale Bestuursakkoord Water zijn door de overheidsorganisaties landelijke afspraken gemaakt over samenwerking en kostenbesparing. De waterschappen voeren de gemaakte afspraken uit.